

РЕФЕРАТ

**ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-
НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ МАКЕДОНИСТИКА И ГРАМАТИКА, СЕМАНИКА,
СЕМИОТИКА, СИНТАКСА НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП**

Со Одлука бр. 1902-67/8 од 6.4.2022 година донесена на 244. седница на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет во Штип одржана на 6.4.2022 година, определени сме за членови на Рецензентската комисија за избор на еден наставник во сите звања за наставно-научните области македонистика (64000) и граматика, семантика, семиотика, синтакса (64018) на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, во состав:

- д-р Игор Станојоски, вонреден професор на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип - претседател;
- д-р Гоце Цветановски, научен советник/редовен професор во Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје – член;
- д-р Ранко Младеноски, редовен професор на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип - член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во весниците „Слободен печат“ и „Коха“ на 17 март 2022 година и во предвидениот рок за конкурирање се пријави само еден кандидат: д-р Марија Гркова-Беадер, асистент на Катедрата за македонски јазик и книжевност на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Врз основа на деталното разгледување на приложената комплетна документација од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет во Штип да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р Марија Гркова-Беадер е родена на 14.11.1987 година во Штип. Основно и средно образование завршува во родниот град. Образованието го продолжува на Педагошкиот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, каде што дипломира во 2010 година и се стекнува со стручен назив дипломиран професор по одделенска настава. Своеето образование го продолжува истата година кога се запишува на постдипломски студии од областа на македонскиот јазик на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Во 2011 година ја пријавува темата за магистерски труд под менторство на проф. д-р Лидија Тантуровска. На 10.2.2014 година на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје пред Комисијата во состав проф. д-р Лидија Тантуровска (ментор), проф. д-р Искра Пановска-Димкова (претседател) и проф. д-р Татјана Гочкова-Стојановска (член) го одбрани магистерскиот труд на тема *Усвојување на граматичките категории кај именките во македонскиот јазик како странски* и се стекна со научен назив магистер по филолошки науки од областа на македонскиот јазик. Во април 2016 година ја пријавува својата тема за докторска дисертација под менторство на проф. д-р Лидија Тантуровска за која одобрение од Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ добива истата година. На 30.10.2018 година на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје пред Комисијата во состав проф. д-р Лидија Тантуровска (ментор), проф. д-р Стојка Бојковска (претседател), проф. д-р Искра Пановска-Димкова (член), проф. д-р Татјана Гочкова-Стојановска (член) и проф. д-р Билјана Маленко (член) ја одбрани докторската дисертација со наслов *Јазичните грешки по морфологија кај учениците во основното образование во Штипско* и се стекна со научен назив доктор по хуманистички науки – македонистика – научноистражувачки студии на македонскиот јазик. Во 2019 година д-р Марија Гркова-Беадер се вработува на

Катедрата за македонски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Штип каде што е избрана во соработничкото звање асистент (Универзитетски билтен бр. 236, јули 2019 година).

Работното искуство во високото образование кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер го започнува во 2010 година како волонтер на Катедрата за македонски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Во периодот од 2011 до 2013 година е ангажирана како предавач по Македонски јазик како странски за студентите од Турција во рамките на Институтот за јазици на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, а во 2013 година е и предавач по Македонски јазик на Летниот камп на Министерството за надворешни работи кој се одржа во Охрид под мотото „Ја сакам Македонија“. Во 2015 и 2016 година повторно работи како предавач по Македонски јазик како странски за студенти од Турција во рамките на Институтот за јазици на Филолошкиот факултет во Штип, а во тој период истовремено е ангажирана како волонтер на Катедрата за македонски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Штип сè до 2018 година. Во 2018 година кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер работи како предавач по Македонски јазик како странски за студентите од Турција во рамките на Институтот за јазици на Филолошкиот факултет во Штип, а во студиската 2018/2019 година ангажирана е и како демонстратор на Катедрата за македонски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Штип. Од 2019 година д-р Марија Гркова-Беадер е вработена како асистент на Катедрата за македонски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Штип за научните области македонистика и морфологија.

1. Законски услови кои треба да ги исполнува кандидатот за избор во звање доцент

1.1. Научен степен доктор на науки од соодветната област: На 30.10.2018 година на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје кандидатката Марија Гркова-Беадер ја одбрала докторската дисертација на тема „Јазичните грешки по морфологија кај учениците во основното образование во Штипско“ и се стекнала со научен назив доктор по хуманистички науки – македонистика – научноистражувачки студии на македонскиот јазик.

1.2. Просечен успех од најмалку 8 на студиите на прв и на втор циклус: Просечниот успех на д-р Марија Гркова-Беадер од прв циклус на студии е 8,84, а просечниот успех од втор циклус на студии е 9,60.

1.3. Објавени најмалку четири научни труда во референтна научна публикација во согласност со Законот за високото образование во последните пет години пред објавувањето на огласот за избор:

ТРУДОВИ ВО МЕЃУНАРОДНИ НАУЧНИ СПИСАНИЈА И ПУБЛИКАЦИИ				
Бр.	Автор	Наслов на трудот	Списание/ Публикација	Години на излегување на списанието или публикацијата
1.	Марија Гркова	Блаже Конески во наставата по предметот Македонски јазик	Палимпсест/ Palimpsest, Бр. 12, 2021	VI
2.	Марија Гркова	Множинските форми на именките од машки род во македонскиот и во српскиот јазик	Палимпсест/ Palimpsest, Бр. 11, 2021	VI

3.	Марија Гркова	Контрастивна граматика за два несродни јазика	Палимпсест/ Palimpsest, Бр. 10, 2020	V
4.	Марија Гркова	Објективни тестови за мерење на постигнувањата на учениците и тестирањето во наставата	Палимпсест/ Palimpsest, Бр. 9, 2020	V
5.	Марија Гркова	Усвоеноста на глаголскиот систем во предметната настава (кај учениците во Штипско)	Зборник на трудови од Меѓународната научна конференција „Македонскиот јазик – извор на филолошки и на културолошки истражувања“, 2020	I
6.	Марија Гркова	Усвојувањето на именките во VI и во VII одделение во Штипско	Зборник на трудови од Четвртата меѓународна научна конференција ФИЛКО, 2019	IV
7.	Марија Гркова	Крсте Мисирков во наставата по предметот Македонски јазик	Зборник на трудови од Меѓународната научна конференција „Мисирков – предизвик за нови проучувања во науката“, 2019	I
8.	Марија Гркова	Дополнителната настава – чекор кон успешен почеток на студирањето на јазиците	Палимпсест/ Palimpsest, Бр. 8, 2019	IV

1.4. Објавена рецензирана скрипта и објавен рецензиран практикум од соодветната научна област за која се избира кандидатот:

Бр.	Автор	Наслов на трудот	Издавач	Година на издавање
1.	Марија Гркова	Морфологија на современиот македонски јазик (<i>рецензирана скрипта</i>)	Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип	2020
2.	Марија Гркова	Практикум по Морфологија на современиот македонски јазик (<i>рецензиран практикум</i>)	Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип	2020

1.5. Две препораки од професори: Во приложената документација кандидатката Гркова-Беадер има доставено препораки од двајца професори: а) препорака од проф. д-р Ранко Младеноски, редовен професор на Катедрата за македонски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Штип; б) препорака од проф. д-р Игор Станојоски, вонреден професор на Катедрата за македонски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Штип.

1.6. Потврда за познавање на најмалку еден странски јазик издадена од овластена институција регистрирана за странски јазици: Кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер има доставено потврда за познавање на англиски јазик издадена од соодветна овластена институција: Cambridge English Language Assessment, Part of the University of Cambridge.

2. Наставно-образовна и научноистражувачка дејност

Кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер има солидно искуство и во наставно-образовната и во научноистражувачката дејност. Работното искуство во високото образование го стекнува на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, а објавените научни и стручни трудови зборуваат за нејзините континуирани активности во научноистражувачката дејност.

2.1. Наставно-образовна дејност: Кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер има повеќегодишно искуство во наставно-образовната дејност, односно во наставата во високото образование како волонтер, предавач, демонстратор и асистент. Во студиската 2010/2011 година како волонтер Гркова-Беадер беше ангажирана на вежбите за предметот Современ македонски јазик 1 кај проф. д-р Симон Саздов на Филолошкиот факултет во Штип. При соработката со проф. д-р Толе Белчев на Катедрата за македонски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Штип кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер како волонтер беше ангажирана за предметот Зборообразување на СМЈ во студиската 2015/2016 година, како и за предметот Лексикологија на СМЈ во студиската 2016/2017 година. Во студиската 2018/2019 година Гркова-Беадер е ангажирана како демонстратор за предметите Македонски јазик 1 и Македонски јазик 2 на Катедрата за англиски јазик и книжевност и на Катедрата за италијански јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Штип – дисперзирани студии во Струмица. Неколку години последователно кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер, преку Проектот „Надградување на студиските програми по македонски јазик како странски“, се јавува и во функција на предавач по Македонски јазик како странски на странските студенти кои, главно, доаѓаат од Турција, но има работено и со студенти од Кина, па дури и од Гана, Африка. Кандидатката го дополни своето работно искуство и преку работењето со странски студенти кои доаѓаат на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип преку добропознатата „Еразмус програма“ преку која има работено со студенти од Италија, Словенија, Полска и од други европски земји. Од 2019 година, како асистент на Катедрата за македонски јазик и книжевност, кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер одржува вежби по предметите Морфологија на современиот македонски јазик 1, Морфологија на современиот македонски јазик 2 и Лексикологија на современиот македонски јазик на Катедрата за македонски јазик и книжевност, како и по предметите Македонски јазик 1, Македонски јазик 2, Македонски јазик 3, Македонски јазик 4, Современ македонски јазик 1 и Современ македонски јазик 2 на другите катедри на Филолошкиот факултет во Штип (Катедра за англиски јазик и книжевност, Катедра за германски јазик и книжевност, Катедра за турски јазик и книжевност, Катедра за италијански јазик и книжевност) и на дисперзираните студии во Струмица. Освен тоа, кандидатката одржува вежби и за универзитетските изборни предмети Македонски јазик, правопис и правоговор, Македонски јазик 1 и Македонски јазик 2. Може да се заклучи дека кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер во текот на нејзиното десетгодишно ангажирање како волонтер, предавач, демонстратор и асистент на Филолошкиот факултет во Штип се стекнала со мошне солидно работно искуство во наставата во високото образование.

2.2. Научноистражувачка дејност (оценка на научните, стручните и други остварувања на кандидатката што се релевантни за утврдување на условите за избор во звање доцент): За научноистражувачката дејност на д-р Марија Гркова-Беадер, врз основа на приложената документација, може да се констатира дека кандидатката има изработено магистерски труд од научните области граматика, методика на наставата, македонистика и морфологија со наслов „Усвојување на граматичките категории кај именките во македонскиот јазик како странски“, докторска дисертација од научните области граматика, методика на наставата, македонистика и морфологија со наслов „Јазичните грешки по морфологија кај учениците во основното образование во Штипско“, има објавено поголем број авторски научни и стручни трудови во меѓународни научни публикации (списанија и зборници од научни конференции и собири) и во домашни научни и стручни списанија, а учествувала и на меѓународни научни конференции. Од доставените објавени научни трудови и од излагањата на научните конференции, но и од магистерскиот

труд и од докторската дисертација, очигледно е дека научниот интерес на кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер е насочен кон научните области македонистика, морфологија, граматика, семантика и методика на јазик. Освен тоа, од 2019 година кандидатката активно учествувала во подготовката на повеќе броеви од меѓународното научно списание „Палимпсест“ (што се објавува на Филолошкиот факултет во Штип) како рецензент на научни, стручни и прегледни трудови. Имено, од приложената документација може да се види дека кандидатката рецензирала (оценила) вкупно тринаесет трудови за списанието „Палимпсест“ во периодот од 2019 до 2021 година.

Во продолжение ги наведуваме научните и стручните трудови што ги објавила кандидатката во последните пет години, како и другите активности поврзани со научноистражувачката дејност, при што се врши и нивна евалуација.

I. Трудови објавени во меѓународни научни списанија

1. Гркова, Марија (2017). *Полезен турско-македонски учебник од Марија Леонтиќ.* Палимпсест, год. 2, бр. 3, стр. 273–277. Штип: Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“.

Евалуација на трудот: Овој труд е приказ за учебникот „Gel Türkçeyi ve Makedoncaу Sevelim, Gel Türkçeyi ve Makedoncaу Öğrenelim! Дојди да ги сакаме турскиот и македонскиот, Дојди да ги научиме турскиот и македонскиот!“ од Марија Леонтиќ што беше објавен во 2015 година. Авторката на приказот нагласува дека станува збор за турско-македонски учебник кој ќе им послужи на сите што сакаат да го учат турскиот и/или македонскиот јазик на почетно рамниште кое одговара на рамништата А1 и А2. Делото составено од 241 страница е поделено во неколку целини. Покрај предговорот и информациите за учебникот, се среќаваат и список на симболи користени во книгата; инструкции за корисниците на книгата и десет лекции во кои е застапен комуникативниот приод. Авторката на приказот го наведува и податокот дека учебникот од професорката Марија Леонтиќ е дел од комплетот книги „Gel Türkçeyi ve Makedoncaу Sevelim, Gel Türkçeyi ve Makedoncaу Öğrenelim! Дојди да ги сакаме турскиот и македонскиот, Дојди да ги научиме турскиот и македонскиот!“ кој дополнително содржи работна тетратка, разговорник, речник и граматика. Во заклучокот од приказот се нагласува дека овој учебник „несомнено ќе стане значајно дело во областите турски јазик како странски и македонски јазик како странски на почетно рамниште, но и пошироко“.

2. Гркова, Марија (2017). *Првиот Речник на синоними во македонскиот јазик.* Палимпсест, год. 2, бр. 4, стр. 217–219. Штип: Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“.

Евалуација на трудот: Овој стручен труд на Гркова-Беадер претставува осврт објавен во меѓународно научно списание. Станува збор за осврт кон *Речник на синоними во македонскиот јазик* од Толе Белчев и Снежана Веновска-Антевска што беше објавен во 2017 година како издание на Филолошкиот факултет во Штип. Овој *Речник*, пишува кандидатката, го сочинуваат 583 страници речнички текст, предговор, список на скратеници и користена литература. Во клучниот дел од речничкиот текст се опфатени 19,365 заглавни зборови претставени по азбучен редослед. Во *Речникот* се јавуваат повеќе од 50 илјади зборови со оглед на тоа што повеќето заглавни зборови имаат повеќе од еден синоним. Покрај ова, авторката Гркова-Беадер нагласува дека обработката на зборовите во *Речникот* прво се движела во два правца: едниот – да се наведат архаизмите, а другиот – да се наведат неологизмите. Авторите посветиле внимание и да ги вклучат зборовите кои се употребуваат со преносно значење поврзано со заглавниот збор, но и да се прикаже лексемата што е во употреба во македонскиот јазик. Како синоними на заглавните зборови авторите ги наведуваат зборовите со исто значење, слично значење, но и зборовите што ја развиле синонимијата по асоцијативен пат, а сепак се длабоко вкоренети во јазикот на македонските говорители.

3. Гркова, Марија (2018). *Прагматичката компетенција видена низ очите на наставниците на странски јазици.* Палимпсест, год. 3, бр. 5, стр. 331–335. Штип: Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“.

Евалуација на трудот: Трудот е приказ за делото „Прагматичка компетенција кај македонските изучувачи на англискиот и на германскиот јазик“ од авторките Марија Кусевска, Билјана Ивановска и Нина Даскаловска што беше објавено во 2017 година како резултат на првата фаза од научноистражувачкиот проект „Улогата на експлицитните инструкции за стекнување прагматичка компетенција при учењето англиски и германски јазик“. Како што истакнува авторката Гркова, книгата произлегува како производ од истражувањата остварени во рамките на споменатиот проект спроведен на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип во периодот од речиси две години (јануари 2015 – декември 2016 година). Потоа во освртот се дава преглед на структурата на книгата при што се истакнува дека неа ја сочинуваат вкупно 161 страница поделени, главно, во два дела или во два наслови кои понатаму се поделени уште во неколку поднаслови. Авторките во првиот дел ги разгледуваат теориските гледишта врзани со прагматиката и со прагматичката компетенција, постапно навлегувајќи во прагматичката компетенција кај целната група (македонски изучувачи на споменатите два светски јазици). Во вториот дел се зборува за емпириските истражувања спроведени кај целната група – студентите, а врз основа на добиените резултати од нив произлезе и книгата што ја прикажуваме, вели авторката.

4. Гркова, Марија (2019). *Усвојувањето на перфектот во македонскиот јазик како странски*. Палимпсест, год. 4, бр. 8, стр. 37–45. Штип: Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“.

Евалуација на трудот: Како што е познато, македонскиот јазик се одликува со најголем број глаголски времиња, а меѓу нив е и минатото неопределено време □ перфект. Тој е застапен и во учебниците по Македонски јазик како странски на почетно ниво (ниво А2) на усвојување на јазикот. Целна група на ова истражување од кандидатката се студентите од турското говорно подрачје кои доаѓаат да студираат на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Пред почетокот на студиите студентите се обврзани да следат настава/курс по Македонски јазик како странски. Истражувачка цел по овој повод е усвојувањето на перфектот од страна на споменатите студенти, а за тоа се користи официјалниот (нестандарден) тест/испит по Македонски јазик за странци за нивото А2. Во истражувачкиот дел од трудот се користат по три вежби кои се однесуваат за перфектот, а што се преземени од двете групи (група А и Б) од тестот. Целта на овој труд е преку анализата на добиените резултати од студентите од турското говорно подрачје, да се види колку го имаат усвоено перфектот (минато неопределено време).

5. Гркова, Марија (2019). *Дополнителната настава – чекор кон успешен почеток на студирањето на јазиците*. Палимпсест, год. 4, бр. 8, стр. 187–191. Штип: Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“.

Евалуација на трудот: Трудот е рецензија за делото „Дополнителната настава, подготовка за поуспешно студирање“ од авторките Нина Даскаловска, Драгана Кузмановска и Виолета Димова што е објавено во 2019 година, како резултат добиен од проектот „Дополнителната настава во функција на подобрување на знаењата на студентите на Филолошкиот факултет“. Авторката на трудот нагласува дека од овој проект произлезе уште едно дело со наслов „Обработка на литературни дела во наставата по Македонски јазик“ од Марија Иванова, Нина Даскаловска, Виолета Димова и Драгана Кузмановска објавено истата година. Во овие две дела се сумирани резултатите добиени од истражувањата остварени во рамките на споменатиот проект реализиран на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип во период од две години (септември 2017 – септември 2019). Првото дело го сочинуваат вкупно 182 страници кои се поделени во десет наслови од кои четири се напишани на македонски, а шест на англиски јазик. Кон нив се додаваат и прилози. Во второто дело се разгледуваат повеќе литературни текстови што е распределено на 110 страници што ја сочинуваат книгата. Во трудот се наведува дека во воведниот дел авторката Даскаловска дава краток научен пристап кон користењето на литературните текстови во наставата по јазик, најпрвин посочувајќи го вниманието на читателите кон авторите кои аргументираат *против*, а потоа и кон оние што аргументираат *за* употребата на автентични литературни текстови во оваа настава со цел оспособување на учениците да комуницираат и во секојдневието, но и во академскиот контекст.

6. Гркова, Марија (2020). *Објективни тестови за мерење на постигнувањата на учениците и тестирањето во наставата.* Палимпсест, год. 5, бр. 9, стр. 265–273. Штип: Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“.

Евалуација на трудот: Овој труд претставува истражување во врска со објективните тестови кои служат за мерење на постигнувањата на учениците во наставата и кои се инструменти на техниката тестирање која, пак, како една од истражувачките постапки служи за собирање податоци. Авторката наведува дека постојат повеќе видови тестови и тоа во зависност од намената за која се користат добиените податоци. Така, тестовите може да послужат за мерење на постигнувањата на учениците/испитаниците, потоа тестирање на личноста и особеностите поврзани со неа, тестирање на интелигенцијата, способностите итн. Тестовите, меѓу другото, може да го мерат не само знаењето што учениците/испитаниците успеале да го стекнат при учењето туку и квалитетот и квантитетот на нивното знаење. Во трудот кандидатката Гркова-Беаџер заклучува дека, иако мерните карактеристики на објективните тестови што се применуваат во наставата се нестандардизирани, сепак преку одговарање на зададените вежби, задачи, ставки и барања тестовите ги даваат неопходните податоци за тоа што се истражува.

7. Гркова, Марија (2020). *Контрастивна граматика за два несродни јазика („Контрастивна граматика на турскиот и на македонскиот јазик“ од Марија Леонтиќ).* Палимпсест, год. 5, бр. 10, стр. 113–116. Штип: Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“.

Евалуација на трудот: Трудот е афирмативен осврт кон учебникот „Контрастивна граматика на турскиот и на македонскиот јазик“ од Марија Леонтиќ што е објавен во 2018 година. Овој учебник е наменет за предметот Контрастивна анализа на турскиот и на македонскиот јазик којшто е задолжителен за студентите во првиот семестар на Катедрата за турски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Штип. Содржината од граматиката за двата јазика е изложена на 220 страници и е поделена, главно, на три основни поглавја: Фонетика и фонологија, Морфологија и морфосинтакса и Синтакса, а на крајот од Граматиката се додадени речници за лингвистичките термини на турски – македонски – англиски јазик и на македонски – турски – англиски јазик. Во делото се застапени и содржината, предговорот, списокот на скратувања користени во учебникот, користената литература и биографијата на авторката, а секое основно поглавје понатаму се дели на повеќе суштински глави, наслови и поднаслови од областа за која се пишува.

8. Гркова, Марија (2021). *Множинските форми на именките од машки род во македонскиот и во српскиот јазик.* Палимпсест, год. 6, бр. 11, стр. 85–94. Штип: Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“.

Евалуација на трудот: Овој труд на кандидатката е мошне солидно компаративно истражување на конкретни морфолошки особености на два словенски јазика – македонскиот и српскиот. Авторката на трудот нагласува дека во граматиките за македонскиот и за српскиот јазик е наведено дека морфемите -ов/-ев- се носители на информацијата за родот и за бројот кај некои именки. Имајќи ја предвид различната застапеност на овие морфемии во македонскиот и во српскиот јазик, во трудот се прави преглед на множинските форми на именките од машки род, особено на тие именки што ја примаат наставката -ови/-еви во множина. Разгледано е и нејзиното потекло, употребата во постари фази од јазиците, како и промените што ги претрпува врз основа на некои дијалектни особености во македонското говорно подрачје.

9. Гркова, Марија (2021). *Блаже Конески во наставата по предметот Македонски јазик.* Палимпсест, год. 6, бр. 12, стр. 203–211. Штип: Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“.

Евалуација на трудот: Во „Годината на Конески“ кандидатката Гркова-Беаџер посветува труд и за македонскиот врвен лингвист и книжевник Блаже Конески. Во трудот авторката потенцира дека ликот и делото на Конески наоѓа свое место и во учебниците по предметот Македонски јазик за основно и за средно образование. Во 2021 година навршуваат 100 години од неговото раѓање, па по тој повод годината е прогласена за година во чест на Блаже Конески. Во заклучокот од трудот авторката пишува дека Конески редовно се среќава и како методичка единица во образованието во Македонија. Прегледот

на наставните програми по Македонски јазик го покажа следново: името Блаже Конески како методичка единица се среќава во IX одделение во основното образование, во III и IV година – гимназиско образование и во IV година – средно стручно образование. Како методичка единица Конески во наставните програми се среќава во програмското подрачје Јазик и во рамките на програмското подрачје Литература, заклучува авторката.

II. Трудови објавени во зборници од меѓународни научни конференции

10. Гркова Марија (2018). *Усвојувањето на перфектот во IX одделение во Штипско.* Во: Зборник на трудови од Третата меѓународна научна конференција „Филологија, култура, образование – ФИЛКО“, стр. 109–118. Штип: Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет.

Евалуација на трудот: Целта на овој труд од кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер е да се истражи колку учениците од IX одделение во Штипско го имаат усвоено минатото неопределено време во македонскиот јазик. Граматичката категорија време, нагласува авторката, е една од најкарактеристичните глаголски категории, а, пак, македонскиот јазик се одликува со најголем број глаголски времиња. Меѓу нив е и глаголското време *минато неопределено време – перфект*, кое може да биде *свршено* и *несвршено*. Целна група на истражувањето се учениците од IX одделение во Штипско, одделението во кое се учи и се усвојува перфектот. Притоа, треба да се спомене дека вежбите што се цел на анализа, а кои се однесуваат на минато неопределено време, се издвоени од наменски составен тест по Македонски јазик. При подготовката на тестот, пишува авторката, се внимавало вежбите да бидат директно поврзани со истражувачката тема, од една страна, а од друга, да бидат земени вежби во кои нема да се прават големи измени и да бидат прилагодени кон возраста и кон нивото на способноста на тестираната група ученици. На крајот од трудот детално се претставени резултатите од анонимниот тест коишто се системски анализирани.

11. Гркова, Марија (2019). *Крсте Мисирков во наставата по предметот Македонски јазик.* Во: Зборник на трудови од Меѓународната научна конференција „Мисирков – предизвик за нови проучувања во науката“, стр. 102–115. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.

Евалуација на трудот: Предмет на истражување во овој труд на кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер е застапеноста на Крсте Петков Мисирков во наставните планови и програми по предметот Македонски јазик во основното и во средното образование во Македонија. Авторката на трудот нагласува дека во основното образование Мисирков е застапен со посебна методска единица во IX одделение, а во средното образование во I година во тригодишното средно стручно образование, во II година во четиригодишното средно стручно образование, како и во III година во гимназиското образование во нашата држава. Во заклучокот од овој труд се нагласува дека во сите учебници во кои е застапен Мисирков и кои се во употреба во наставата по предметот Македонски јазик, се споменува и неговата книга „За македонските работи“ и тоа со посебно внимание посветено на петтата статија која носи наслов „Неколку зборови за македонскиот литературен јазик“.

12. Гркова, Марија (2019). *Усвојувањето на именките во VI и во VII одделение во Штипско.* Во: Зборник на трудови од Четвртата меѓународна научна конференција „Филологија, култура, образование – ФИЛКО“, стр. 76–84. Штип: Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“.

Евалуација на трудот: Целта на овој труд е преку анализата на добиените резултати, вклучувајќи ги и јазичните грешки од учениците од VI и од VII одделение во Штипско, да се види колку ги имаат усвоено именките и нивните граматички категории, кои се предвидени да се усвојат токму во предметната настава во основното образование. Авторката на трудот појаснува дека при промена на формата на именката понекогаш може да дојде до појава на јазични грешки кои се предмет на истражување. Целна група на истражувањето се учениците од VI и од VII одделение во Штипско. Притоа се нагласува дека во VIII и во IX одделение од аспект на менливите зборови, учениците се запознаваат, главно, со глаголскиот систем на македонскиот јазик, па, оттука во овој труд не се опфатени учениците од овие одделенија. Водејќи сметка за методичките содржини за именките што се обработуваат во шесто и во седмо одделение според наставните програми по Македонски јазик преземени

од Бирото за развој на образованието на Република Македонија, подготвен е наменски составен тест по Македонски јазик. При подготовката на тестот се внимавало вежбите да бидат директно поврзани со истражувачката тема, како и да се применат вежби во кои нема да се вршат големи измени и да бидат приспособени кон возраста и кон нивото на способноста на тестираната група ученици.

13. Гркова, Марија (2020). *Усвоеноста на глаголскиот систем во предметната настава (кај учениците во Штипско).* Во: Зборник на трудови од Меѓународната научна конференција „Македонскиот јазик – извор на филолошки и на културолошки истражувања“, стр. 77-91. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.

Евалуација на трудот: Во овој труд авторката си поставила задача преку анализата на добиените резултати, вклучувајќи ги и јазичните грешки од учениците од VI до IX одделение во Штипско, да се истражи колку учениците го имаат усвоено глаголскиот систем кој е предвиден да се усвои токму во предметната настава во основното образование. Авторката нагласува дека понекогаш, при промената на формата на глаголот, може да дојде до појава на јазични грешки кои, всушност, се и предмет на истражување во трудот. Целна група на истражувањето се учениците од VI до IX одделение во Штипско. Притоа, се споменува дека единствено глаголите од менливите зборовни групи се среќаваат во наставните програми по предметот Македонски јазик за сите одделенија од предметната настава (од VI до IX одделение). Водејќи сметка за методичките содржини за глаголите што се обработуваат во споменатите одделенија според наставните програми по предметот Македонски јазик преземени од Бирото за развој на образованието на Македонија, подготвени се и наменски составени тестови по предметот Македонски јазик. Вежбите од подготвените тестови се директно поврзани со истражувачката тема, а соодветствуваат и на возраста и нивото на способноста на тестираната група ученици. Резултатите од вежбите во овој труд мошне прегледно се претставени во графикони и табеларно при што авторката се водела според точноста на одговорите (точни, неточни и неодаговорени прашања), а со тестирањата се опфатени ученици и од другите националности што на трудот му дава дополнителна емпириско-истражувачка вредност.

III. Трудови објавени во зборници од домашни научни и стручни собири

14. Гркова Марија (2018). *Нешто за удвојувањето на индиректниот предмет кај учениците од IX одделение – припадници на турската заедница со наставен македонски јазик.* Во: Зборник на трудови од Деветтиот научен собир на млади македонисти, стр. 29–41. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Катедра за македонски јазик и јужнословенски јазици.

Евалуација на трудот: Во трудот со наслов „Нешто за удвојувањето на индиректниот предмет кај учениците од IX одделение – припадници на турската заедница со наставен македонски јазик“ авторката врши истражување во врска со морфолошката појава на удвојување на индиректниот предмет во македонскиот јазик и степенот на нејзиното усвојување кај учениците од деветто одделение коишто се припадници на турската заедница од Штип. На почетокот од трудот се наведуваат суштинските особености на удвојувањето на индиректниот предмет како специфична појава во македонскиот јазик по што се приложени и анонимните тестови со чија помош се проверуваат знаењата на учениците во врска со удвојувањето на индиректниот предмет во македонскиот јазик. Резултатите од тестовите се анализирани и елаборирани системски и прикажани со табели и графикони, а во заклучокот од трудот авторката ги сумира резултатите од истражувањето: „Од анализата на резултатите во тестовите на учениците – припадници на турската заедница во IX одделение во Штип се покажа дека: долгите заменски форми за индиректен предмет, наспроти оние за директен предмет, потешко ги препознаваат – може да се каже дека станува збор за дијалектна особеност, според која, предлогот *на* се употребува и со долгите форми за директен предмет; треба и да се нагласи дека во сите тестови каде што беше употребена кратката заменска форма *и* за женски род, таа е напишана без надреден знак“.

15. Гркова, Марија (2018). *Усвојувањето на граматичката категорија начин (според резултати добиени од учениците од основното образование во Штипско).* Во: Зборник на трудови од Десеттиот научен собир на млади македонисти, стр. 59–72. Скопје:

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Катедра за македонски јазик и јужнословенски јазици.

Евалуација на трудот: Целта на овој труд од кандидатката Гркова-Беадер е преку анализата на добиените резултати од учениците од VI, VIII и од IX одделение во Штипско, да се види колку го имаат усвоено глаголскиот начин, предвиден да се усвои во последните години од основното образование. Со оглед на тоа што глаголот припаѓа во менливите зборови, кај глаголот се разликуваат и повеќе граматички категории, меѓу кои е и *глаголскиот начин*. Глаголскиот начин е застапен и како методска единица во наставните програми по предметот Македонски јазик, а во согласност со нив и во актуелните учебници по предметот. Целна група на истражувањето во овој труд се учениците од VI, VIII и од IX одделение од Штипско, со оглед на тоа што во VI одделение за првпат се среќаваат со глаголскиот начин, во VIII одделение се усвојува заповедниот начин, а во IX – можниот. Вежбите што се цел на анализа, а кои се однесуваат на глаголскиот начин, се издвоени од наменски составен тест по Македонски јазик. При подготовката на тестот авторката внимавала вежбите да бидат директно поврзани со истражувачката тема, од една страна, а од друга, да бидат вежби во кои нема да се прават големи измени и да бидат приспособени кон возраста и кон нивото на способноста на тестираната група ученици.

IV. Учество на меѓународни научни конференции и собири

16. Гркова, Марија (2018). Трета меѓународна научна конференција „Филологија, култура, образование – ФИЛКО“. Штип, Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, 26–27 април.

Евалуација на излагањето: На Третата меѓународна научна конференција „Филологија, култура, образование – ФИЛКО“ што беше одржана на 26 и 27 април 2018 година на Филолошки факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер учествуваше со излагање на тема „Усвојувањето на перфектот во IX одделение во Штипско“. Во текот на излагањето кандидатката го претстави перфектот како една од најкарактеристичните глаголски категории што е застапена и како методска единица во наставните програми по предметот Македонски јазик, а во согласност со нив и во актуелните учебници по предметот. Целна група на ова истражување се учениците од IX одделение во Штипско – одделението во кое се учи и се усвојува перфектот. Притоа, беше нагласено дека вежбите што се цел на анализа, а кои се однесуваат на минато неопределено време, се издвоени од наменски составен тест по Македонски јазик. Целта е преку анализата на добиените резултати од учениците од IX одделение во Штипско да се види колку го имаат усвоено перфектот. На крајот од излагањето се претставени и резултатите од тестирањето при што детално се анализираат и се објаснуваат најчестите грешки во врска со употребата на перфектот.

17. Гркова, Марија (2018). X научен собир на млади македонисти (конференција во чест на проф. д-р Лилјана Минова-Ѓуркова). Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Катедра за македонски јазик и јужнословенски јазици, 10–11 мај.

Евалуација на излагањето: На овој научен собир кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер учествувала со излагање на тема „Усвојувањето на граматичката категорија начин (според резултати добиени од учениците од основното образование во Штипско)“. При излагањето е извршена елаборација за глаголскиот начин кој е застапен и како методска единица во наставните програми по предметот Македонски јазик, а во согласност со нив и во актуелните учебници по предметот. Целна група на истражувањето се учениците од VI, VIII и од IX одделение од Штипско. Притоа, кандидатката потенцира дека вежбите што се цел на анализа, а кои се однесуваат на глаголскиот начин, се издвоени од наменски составен тест по Македонски јазик. Целта на истражувањето е преку анализата на добиените резултати од учениците да се види колку тие го имаат усвоено глаголскиот начин. На крајот од излагањето се презентирани резултатите и анализите при што е заклучено: „Кај *можниот начин* често се среќаваат примерите со *мош ќе* (*мош* има функција на скратена верзија од модалниот збор *можеби* во штипскиот говор); Кај *заповедниот начин*, пак, се среќаваме со поголем број јазични грешки... Сепак, најголем број грешки поврзани со

заповедниот начин се однесуваат на мешање на формите за 2 лице еднина со формите за 3 лице еднина, па наместо *нека! да слуша*, пишуваат *слушај*“.

18. Гркова, Марија (2019). Меѓународна научна конференција „Македонскиот јазик – извор на филолошки и на културолошки истражувања“. Скопје, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, 13-14 ноември.

Евалуација на излагањето: Во своето излагање на меѓународната научна конференција авторката посочува дека предмет на истражувањето е усвојувањето на глаголите од страна на учениците во предметната настава (од VI до IX одделение) во Штипско. Според наставните програми по Македонски јазик, единствено глаголите од менливите зборовни групи се среќаваат во сите одделенија од предметната настава. Вежбите што послужиле за истражувањето се преземени од наменски составени тестови по Македонски јазик кои се користени и при истражувањето за докторската дисертација на тема „Јазичните грешки по морфологија кај учениците во основното образование во Штипско“. Авторката споменува дека во истражувањето се земени седум вежби од наменски составените тестови по Македонски јазик. Тие вежби се од различен тип, се среќаваат главно посложени, со две или со повеќе барања, но и поедноставни - со едно барање.

19. Гркова, Марија (2021). Шеста меѓународна научна конференција „Филологија, култура, образование – ФИЛКО“. Штип, Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, 18–19 октомври.

Евалуација на излагањето: На оваа конференција којашто се одржи електронски (на далечина) преку платформата „Зум“, кандидатката д-р Марија Гркова-Беаер учествуваше со излагање на тема „Правописот во наставата по Македонски јазик во основното образование“. Во текот на излагањето авторката потенцираше дека е извршена анализа на наставните програми и актуелните учебници по Македонски јазик, при што е констатирано следново: правописни содржини се среќаваат во наставните програми по Македонски јазик за сите одделенија од основното образование. Пристапот на нивно претставување е спирално, а тоа значи дека одредена правописна тема се започнува во одредени одделенија, се повторува и/или завршува и целосно се реализира во следните одделенија. Според авторката, во одредени учебници скудно се претставуваат законитостите од правописот, а во други се кренати на научно, речиси академско ниво, при што се задржува традиционалниот пристап на усвојување на нормираните јазични правила. Во повеќе учебници има изобилство на илустрации за кои се нагласува дека го привлекуваат вниманието на учениците, но отсуствува употребата на поголем број примери што ќе го поткрепат новоусвоеното правило. Анализите покажале дека од голема важност е бројот на вежби кои се однесуваат на правописот да се зголеми, зашто тие играат најважна улога при усвојувањето на содржината, но се и единствената форма на работа во наставната практика по Македонски јазик.

V. Докторска дисертација на кандидатката д-р Марија Гркова-Беаер

20. Гркова, Марија (2018). *Јазичните грешки по морфологија кај учениците во основното образование во Штипско*. Докторска дисертација одбранета на 30.10.2018 година на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.

Евалуација на дисертацијата: Докторската дисертација на кандидатката д-р Марија Гркова-Беаер е структурирана во седум глави, вовед и заклучни согледувања. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето. Во предговорот кандидатката нагласува дека основната цел на истражувањето во дисертацијата е да се види во која мера учениците од предметната настава во Штипско ги владеат, односно ги научиле и ги усвоиле менливите зборови во македонскиот јазик и нивните граматички категории.

Првата глава од дисертацијата со наслов „Морфологијата во лингвистичката литература“ е посветена на основните дефинирања на термините *морфологија* и *морфема* низ лингвистичката литература каде што се среќаваат и релевантните научни и енциклопедски трудови на Ивиќ, Шкилјан, Дикро, Тодоров, Кристал, Миновиќ и други. Втората глава („Местото на граматиката во наставата по македонски јазик“), третата глава („Морфологијата во методиките на наставата по македонски јазик во

основното образование“), четвртата глава („Значењето на наставата по македонски јазик во основното образование“) и петтата глава („Краток осврт кон наставните методи применети во наставата по македонски јазик во основното образование“) претставуваат, всушност, елаборација на заемната врска меѓу методиката на наставата, од една страна, и граматиката, но и конкретно морфологијата како дел од неа, од друга страна. Во овие четири глави авторката системски ги нуди теориските аспекти на методите што се применуваат во наставата поврзана со методските единици од областа на морфологијата, но и од граматиката во поопшта смисла. На пример, во четвртата глава авторката нуди панорамски преглед на најопштите дефинирања за наставата, учењето, способноста за учењето, важноста и значењето на предметот Македонски јазик па сè до конкретните задачи во наставата по предметот Македонски јазик како што се: оспособување на учениците за слушање, за говорење и за читање; пишување, усно и писмено изразување и збогатување на речникот; постапно и систематско запознавање со правилата од граматиката и од правописот на македонскиот јазик и слично.

Тестовите на знаење се предмет на анализа во шестата глава од дисертацијата на кандидатката Гркова-Беадер. Користејќи ги научните трудови од Петроска-Бешка, како и трудовите од Попоски, Клајн, Ташева, Јованова-Митковска и други, во оваа глава се почнува од историскиот преглед на почетоците на тестирањето, за да се претстават потоа планирањето и утврдените четири етапи на изработка на тестот, секако со акцент на важната улога на тестот на знаење во наставата чии резултати се користат при донесувањето на најразлични одлуки од страна на сите фактори што учествуваат во одлучувањето на сите нивоа, почнувајќи од наставниците, па сè до Министерството за образование. Особено се истакнува полезноста од тестовите на знаење (односно преку анализата на одговорите на учениците од тестовите, наставникот добива податоци за тоа дали учениците ја совладале материјата), каде што „главна улога“ имаат вежбите (барањата, задачите, прашањата и сл.) пред испитаникот од кој се бара решение, односно одговор. Шестата глава е заокружена со делот за оценувањето и за бодувањето, како завршна фаза при процесот на тестирање.

Тежиштето на дисертацијата е во седмата глава со наслов „Анонимен тест по Македонски јазик за одделенијата од предметната настава“. Уште на самиот почеток се навестува дека анонимните тестови по Македонски јазик се составени наменски за научноистражувачката работа на докторската дисертација. Граматички, анонимните тестови се направени да дадат информација за степенот на владеењето со морфосинтаксичките правила на полнозначните зборови од страна на учениците во основното образование (за шесто, седмо, осмо и деветто одделение). При нивната изработка, следејќи ги општите критериуми за подготовка на тест, авторката ги определила следниве: вежбите да се приспособени содржински кон возраста и кон нивото на интелектуална способност на учениците; вежбите да се методски приспособени кон наставните програми по предметот Македонски јазик; вежбите да се однесуваат на важен аспект од наставната содржина за која се врши истражувањето; секој тест да се состои од вкупно 12 вежби, кои се од различен вид – вежби со избирање на точен одговор или вежби со составување на одговор; во тестовите да е застапен принципот на бодување: за секој точен одговор да се добие 1 поен, а за секој одговор (неточен, делумно точен или пропуштен) да се добие 0 поени итн. Тестовите се изработени според наставните програми по Македонски јазик за основно образование, што соодветствува и на содржините на учебниците по предметот Македонски јазик, одобрени од Министерството за образование на Македонија. Акцентот на истражувањето е ставен на анализата на јазичните грешки по морфологија (конкретно поврзани со усвоеноста на менливите зборови и нивните граматички категории), направени од страна на учениците во предметната настава – Македонски јазик во основно образование. Целна група се учениците од основните училишта во Штип и во околните села, кои имаат заеднички именител „Штипско“.

Во заклучните белешки кандидатката ги прикажува детално и прегледно најчестите јазични грешки поврзани со менливите зборови за секоја зборовна група одделно (именки, придавки, заменки, броеви, глаголи) и ги открива причините за тоа, со што полесно би се надминале во иднина. Од јазичните грешки што ги има издвоено авторката може да се забележи дека голем број се поради неусвоеност на материјалот, потоа дел се како

причина од дијалектното влијание на штипскиот говор и дел се јазични грешки коишто обично се добиваат при учење на македонскиот како странски и како немајчин (на пример, за учениците припадници од турската етничка заедница). Освен тоа, кандидатката нуди и конкретни примери за најчестите грешки преземени од анализираниот материјал. На крајот од завршните белешки кандидатката дава препораки за надминување на слабостите при учењето на граматичките категории на менливите зборови преку сугестии за видот на вежбите што треба да се подготвуваат и да се применуваат при усвојувањето на морфологијата на македонскиот јазик за учениците во предметната настава во основното образование. Може да се заклучи дека станува збор за докторска дисертација со која се дава значаен придонес во унапредувањето на наставата поврзана со методските единици од областа на морфологијата и воопшто од областа на граматиката.

VI. Д-р Марија Гркова-Беадер како рецензент на научни трудови во меѓународно научно списание

21. Гркова, Марија (2019). *Рецензент на четири научни труда* во меѓународното научно списание „Палимпсест“: две рецензии во седмиот (год. IV, бр. 7, 2019) и две рецензии во осмиот број на списанието (год. IV, бр. 8, 2019).

22. Гркова, Марија (2020). *Рецензент на четири научни труда* во меѓународното научно списание „Палимпсест“: три рецензии во деветтиот (год. V, бр. 9, 2020) и една рецензија во десеттиот број на списанието (год. V, бр. 10, 2020).

23. Гркова, Марија (2021). *Рецензент на пет научни труда* во меѓународното научно списание „Палимпсест“: три рецензии во еднаесеттиот (год. VI, бр. 11, 2021) и две рецензии во дванаесеттиот број на списанието (год. VI, бр. 12, 2021).

3. Стручно-апликативна дејност на кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер

Кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер има искуство и во рамките на стручно-апликативната дејност. Во 2010 година Гркова-Беадер учествува на Семинарот за содржините и методите на комуникативното учење на јазикот во организација на Мировниот корпус во Македонија. Во 2011 и 2012 година е ангажирана како соработник во подготовката на Македонско-германскиот и Германско-македонскиот речник од авторите проф. д-р Билјана Ивановска и проф. д-р Толе Белчев од Филолошкиот факултет во Штип. Овој Речник е објавен во Е-библиотеката на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип во 2012 година. Кандидатката д-р Марија Гркова учествува и како предавач по македонски јазик на Летниот камп по македонски јазик „Ја сакам Македонија“ во Охрид во 2013 година во организација на Министерството за надворешни работи на Република Македонија. Исто така, во текот на докторските студии учествува на неколку работилници и на годишни научни конференции во периодот од 2015 до 2017 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Освен тоа, кандидатката д-р Марија Гркова учествува како млад истражувач и како соработник во два научноистражувачки проекти од 2018 година што се реализираат на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: а) „Развивање на меѓукултурните прагматички истражувања и истражувањата на прагматиката на меѓујазикот и нивно поврзување со практиката“ чиј главен истражувач беше проф. д-р Марија Кусевска од Катедрата за англиски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Штип; б) „Евалуација на наставата по јазик и книжевност во високото образование“ на Филолошкиот факултет во Штип, а главен истражувач на овој проект беше проф. д-р Виолета Димова од Катедрата за македонски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Штип. Покрај ова, кандидатката Гркова-Беадер има објавено две публикации како наставни помагала во високото образование за потребите на студентите од Филолошкиот факултет во Штип: а) рецензирана скрипта „Морфологија на современиот македонски јазик“ објавена во Е-библиотека на веб-порталот од Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип; б) рецензиран „Практикум по Морфологија на современиот македонски јазик“, исто така, објавен во Е-библиотека на веб-порталот од Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

VII. Рецензирани учебни помагала (скрипта и практикум)

24. Гркова, Марија (2020). *Морфологија на современиот македонски јазик* (рецензирана скрипта). 1-68. Штип: Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“. <https://eprints.ugd.edu.mk/29555/>; ISBN 978-608-244-760-5.

Евалуација на трудот: Содржината во оваа рецензирана скрипта е изложена во повеќе од триесет наслови и повеќе поднаслови: Предговор; Морфема – збороформа – збор – зборовни групи; Именки (супстантиви); Граматички категории на именките; Придавки (адјективи); Граматички категории на придавките; Броеви; Заменки; Глаголи; Граматички категории на глаголите; Прости глаголски форми; Сегашно време (презент); Заповеден начин (императив); Минато определено свршено време (аорист); Минато определено несвршено време (имперфект); Нелични глаголски форми; Глаголска л-форма; Глаголска придавка; Глаголски прилог; Глаголска именка; Сложени глаголски форми; Минато неопределено време (перфект); Предминато време (плусквамперфект); Идно време (футур); Минато-идно време; Идно прекажано време; Можен начин (потенцијал); Глаголска конструкција има/нема; Глаголска конструкција сум; Прилози (адверби); Предлози (препозиции); Сврзници (конјункции); Честички (партикули); Извици (интерјекции); Модални зборови; Користена и консултирана литература. Од оваа богата содржина може да се види дека рецензираната скрипта „Морфологија на современиот македонски јазик“ претставува методски разработен труд во кој на концизен и јасен системски начин се разгледани и теориските и практичните аспекти на морфологијата и како наставен предмет на Филолошкиот факултет во Штип. Оваа скрипта е значајна затоа што во голема мера ќе им помогне на студентите во совладувањето на сложената материја од областа на морфологијата како една од гранките на граматиката и врз чија основа студентите ќе ги надградуваат своите знаења од другите научни дисциплини поврзани со граматиката на македонскиот јазик, кои им се неопходни за натамошниот тек на студирањето.

25. Гркова, Марија (2020). *Практикум по Морфологија на современиот македонски јазик* (рецензиран практикум). 1-43. Штип: Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“. <https://eprints.ugd.edu.mk/29556/>; ISBN 978-608-244-755-1.

Евалуација на трудот: Учебното помагало со наслов „Практикум по Морфологија на современиот македонски јазик“ од кандидатката д-р Марија Гркова-Беаџер содржи прашања, вежби и задачи коишто се однесуваат на методските единици застапени во скриптата „Морфологија на современиот македонски јазик“ од истата авторка. При составувањето на овие прашања, вежби и задачи во практикумот, авторката користела обемна литература од областа на македонскиот стандарден јазик што е приложена на крајот од книгата. Овој „Практикум по Морфологија на современиот македонски јазик“, всушност, претставува методски разработен труд во кој на концизен и јасен системски начин се понудени практичните аспекти на морфологијата и како лингвистичка област, но и како наставен предмет на Филолошкиот факултет во Штип. „Практикум по Морфологија на современиот македонски јазик“ е значајно учебно помагало затоа што во голема мера ќе им помогне на студентите во изведувањето на практичните вежби по морфологија како дел од граматиката на македонскиот јазик со што ќе можат да ги утврдуваат и да ги надградат веќе стекнатите знаења поврзани со методските единици од предметот Морфологија на современиот македонски јазик.

VIII. Учество во научни проекти

26. Гркова Марија – соработник, млад истражувач (2018–2020). *Научноистражувачки и стручно-апликативен проект „Евалуација на наставата по јазик и книжевност во високото образование“.* Раководител и главен истражувач на проектот: проф. д-р Виолета Димова; Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Евалуација на проектот: Предмет на истражување на овој проект се можностите за евалуација на наставниот процес во високото образование, во наставата по јазик и книжевност. Со овој проект беа истражувани различните видови евалуациски постапки со цел да се утврди остварливоста на целите и задачите на наставата и учењето кои се трансформираат во квалитативни и квантитативни промени во развојот на студентите.

Евалуацијата се одвиваше и во самиот процес на учењето, како и на крајот, како завршна фаза во процесот на наставата, односно беше спроведено формативно и сумативно оценување на постигнувањата и на студентите и на нивните наставници. Наставниците го евалуираа наставниот процес со цел да го определат нивото на успешност на својата наставна пракса и да ги споредат своите наставнички вештини со вештините на своите колеги. Со евалуација на наставата се следеше и процесот на реализација на новите курсеви по одделни студиски програми, а од студентите се добиваа непосредни информации за тоа што навистина мислат за самиот курс. Повратните информации за наставниот процес се добиваа со собирање податоци од страна на студентите и колегите наставници, а евалуацијата беше спроведена со помош на евалуациски ливчиња, анкети, структурирана групна дебата или по пат на e-mail прашалник. Имено, предмет на овој проект беа видовите евалуации и во него се дадени примери на евалуациски постапки. Проектот беше спроведен со студентите на Филолошкиот факултет од втора, трета и четврта година на студии, како и со дел од професорите што им предаваат на овие студенти.

27. Гркова Марија – соработник, млад истражувач (2018–2020). *Научноистражувачки и стручно-апликативен проект „Развивање на меѓукултурните прагматички истражувања и истражувањата на прагматиката на меѓујазикот и нивно поврзување со практиката“.* Раководител на проектот и главен истражувач: проф. д-р Марија Кусевска; Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Евалуација на проектот: Проектот има неколку основни научноистражувачки цели: зголемување на базата на меѓукултурни и интеркултурни прагматички проучувања и проучувања на прагматиката на меѓујазикот на изучувачите на странски јазици кои ги споредуваат прагматичките норми во македонската јазична заедница со другите јазични заедници, како и начините на кои македонските говорители воопшто, како и македонските изучувачи на странските јазици посебно, се справуваат со предизвиците на меѓукултурната и интеркултурната прагматика; развивање на современи методи за собирање и анализирање на говорен јазичен материјал кои придонесуваат за добивање валидни резултати; поврзување на прагматичките истражувања со практичните потреби во општеството. Во текот на реализацијата на проектот беа истражувани неколку значајни сегменти: а) говорни чинови, прагматички и дискурсни маркери и други јазични средства кои говорителите ги користат за пренесување на пораката и постигнување на својата комуникациска цел; јазичните средства кои се предмет на истражување се разгледуваа во рамките на целосен говорен дискурс со цел да се испита организацијата на конверзацијата и начините на преговарање и постигнување на целите; б) на кој начин изразувањето на македонските говорители на странскиот јазик се разликува од изразувањето на родените говорители на тој јазик и кои се причините за прагматичкиот неуспех; в) кои психолошки процеси учествуваат во формулирањето на пораката на странскиот јазик; г) кои методи се соодветни за собирање на јазичниот корпус за анализа на говорниот јазик и како овие методи влијаат врз добиените резултати. За таа цел се користени повеќе методи за собирање на јазичниот материјал.

IX. Учество во факултетски органи, тела, комисии и слично

28. Член на Институтот за јазици на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип;

29. Член на Комисија за промовирање на Филолошкиот факултет во Штип (2019).

4. Општа евалуација на наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност на кандидатката д-р Марија Гркова-Беадеер

Деталниот приказ и евалуацијата на резултатите што ги постигнала д-р Марија Гркова-Беадеер покажува дека кандидатката има искуство и достигнувања во трите посебни дејности. Во наставно-образовната дејност Гркова стекнувала наставни вештини во високото образование како волонтер и соработник на искусни, познати и признаени професори. Одржувањето на вежбите за одредени предмети кај овие професори, предавањата по Македонски јазик што ги спроведувала со странските студенти преку Институтот за јазици на Филолошкиот факултет во Штип во текот на повеќе студиски години, како и нејзиното

работно искуство од 2019 до 2022 година како асистент на Катедрата за македонски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Штип и на дисперзираните студии во Струмица, претставуваат мошне солидна емпириска основа за натамошниот нејзин ангажман во високообразовниот процес. Секако, тоа е поврзано и со научноистражувачката дејност на кандидатката во чии рамки е активна безмалку една деценија. Изработените и одбранети магистерски труд и докторска дисертација, научните и стручните трудови објавувани, пред сè, во меѓународни научни публикации, како и учеството на меѓународни научни конференции и научни собири се доволна потврда за резултатите што ги постигнала д-р Марија Гркова-Беадер на полето на научноистражувачката работа. Истиот заклучок може да се наведе и за стручно-апликативната дејност на кандидатката со оглед на нејзиното ангажирање, меѓу другите активности, и како соработник и млад истражувач во два крупни и значајни научноистражувачки проекти од Катедрата за македонски јазик и книжевност и од Катедрата за англиски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет во Штип, а тука секако се значајни и двете учебни помагала на кандидатката објавени во 2020 година – „Морфологија на современиот македонски јазик“ и „Практикум по Морфологија на современиот македонски јазик“.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на изнесените детални податоци во Извештајот за наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност на кандидатката што произлегуваат од доставената целосна и соодветна документација, членовите на Рецензентската комисија заклучуваат дека д-р Марија Гркова-Беадер во целост ги исполнува сите законски критериуми за избор во наставно-научното звање доцент предвидени со Законот за високото образование (Службен весник на Република Македонија, бр. 82, мај 2018) и со Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип (Универзитетски гласник, бр. 43, септември 2019). Рецензентската комисија констатира дека кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер поседува квалитети и способности во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативните дејност и покажува темелна посветеност и залагање во извршувањето на работните и професионалните обврски.

Имајќи ги предвид предочените факти, Рецензентската комисија има особена чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет во Штип да го усвои овој Извештај и кандидатката д-р Марија Гркова-Беадер да биде избрана во наставно-научното звање доцент за наставно-научните области македонистика (64000) и граматика, семантика, семиотика, синтакса (64018) на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Игор Станојоски – претседател, с.р.

Проф. д-р Гоце Цветановски – член, с.р.

Проф. д-р Ранко Младеноски – член, с.р.

ПРИЛОГ 1

ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

(Табела за вреднување на активностите на д-р Марија Гркова-Беаџер во периодот од март 2017 до март 2022 година, според критериумите дадени во Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, наставно-стручни, научни, наставни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип)

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				
		Во земјата		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Избор во звање асистент (Универзитетски билтен бр. 236 од јули 2019 година; Одлука бр. 1902-128/11 од 18.9.2019 година од ННС на Филолошкиот факултет во Штип)	1	15			15
ВКУПНО НО		15				
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				
		Во земјата		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Научни трудови објавени во меѓународни научни списанија (еден автор) Трудови под ред. бр. I: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 и 9.	9	9			81
2.	Трудови објавени во зборници од меѓународни научни конференции Трудови под ред. бр. II: 10, 11, 12 и 13.	4	2			8
3.	Трудови објавени во зборници од домашни научни и стручни собири Трудови под ред. бр. III: 14 и 15.	2	2			4
4.	Учество (секциско предавање) на меѓународни научни конференции Активности под ред. бр. IV: 16, 17, 18 и 19.	4	2			8
5.	Одбранета докторска дисертација Активност под ред. бр. V: 20.	1	8			8
6.	Рецензент на научни трудови во меѓународно научно списание Активности под ред. бр. VI: 21, 22 и 23	13	1,5			19,5
ВКУПНО НИ + СУ		128,5				

Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени				
		Во земјата		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1.	Објавени рецензирани скрипта и практикум Трудови под ред. бр. VII: 24 и 25	2	10			20
2.	Учество во научни проекти Активности под ред. бр. VIII: 26 и 27.	2	5			10
3.	Член на факултетски органи и комисији Активности под ред. бр. IX: 28 и 29.	2	2			4
	ВКУПНО СА + ОР	34				
	ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ	15 (НО) + 128,5 (НИ+СУ) + 34 (СА+ОР) = 177,5				